

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, Regionsudvalget og Den Europæiske Centralbank — ØMU@10: resultater og udfordringer efter 10 år med Den Økonomiske og Monetære Union

KOM(2008) 238 endelig — SEK(2008) 553

(2009/C 228/23)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 7. maj 2008 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, Regionsudvalget og Den Europæiske Centralbank -ØMU@10: resultater og udfordringer efter 10 år med Den Økonomiske og Monetære Union«

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed, som udpegede Umberto BURANI til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 5. marts 2009.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 452. plenarforsamling den 24.-25. marts 2009, mødet den 24. marts 2009, følgende udtalelse med 79 stemmer for, 1 imod og 17 hverken for eller imod:

1. Resumé og konklusioner

1.1 I dette dokument kommenterer EØSU Kommissionens meddelelse, hvori der redegøres for resultaterne efter 10 år med Den Økonomiske og Monetære Union (ØMU), og der stilles skarpt på de udfordringer, der venter i fremtiden. Meddelelsen blev udarbejdet inden alvoren af den aktuelle krise blev kendt, og udvalget undlader så vidt muligt at henvise til aktuelle begivenheder, som ikke er nævnt i Kommissionens meddelelse. Den aktuelle situation vil blive behandlet i andre udtalelser.

1.2 De oprindelige forventninger er ikke fuldt ud blevet indfriet. Den optimisme, som karakteriserede den første periode efter ØMU'ens ikrafttræden, er blevet dæmpet af en negativ økonomisk konjunktur, dvs. af objektive forhold, som for størstepartens vedkommende ikke har noget med den fælles valuta at gøre. En offentlighed, som ikke altid har været godt orienteret, og hvis mening til dels er farvet af en vedvarende mistillid til EU, har givet euroen skylden for en tilbagegang, som i virkeligheden ikke har noget at gøre med monetære forhold.

1.3 En af den monetære unions ubetingede succeser er, at de langsigtede inflationsforventninger ligger fast på et niveau, der ligger tæt op ad definitionen af prisstabilitet. Derudover har den generelle sænkning af rentesatserne bidraget til den økonomiske vækst. Integrationen af de finansielle markeder har desuden sin del af skylden for, at en krise, som udspringer andetsteds, er blevet importeret til Europa.

1.4 Selv om euroen er den næstvigtigste internationale valuta, er Eurogruppen og ECB ikke repræsenteret som institu-

tioner i de internationale økonomiske og finansielle organisationer. Det er der flere grunde til, men det er ikke uden betydning, at såvel medlemsstater, der er en del af euroområdet, som medlemsstater, der ikke er, deltager i disse organisationer. Man ville teoretisk kunne opnå bedre økonomisk styring, hvis disse to institutioner var repræsenteret i de internationale fora.

1.5 Internt består fremtidens udfordringer først og fremmest i at gennemføre de målsætninger, der ikke er blevet nået i de sidste 10 år, og som vedrører forskellene mellem ØMU-landene med hensyn til inflation og lønomkostninger og det endnu kun delvist integrerede marked for varer og tjenesteydelser. Det første mål bør indgå i en række nationale programmer, hvor der under overholdelse af stabilitets- og vækstpagten arbejdes hen imod en mellem medlemsstaterne og arbejdsmarkedets parter aftalt konvergens. Med hensyn til det andet mål bør der foretages en undersøgelse for at fastlægge, hvor langt integrationen naturligt kan gå, før den bliver umulig eller for besværlig.

1.6 På globalt plan står ØMU'en over for politiske og konkurrencemæssige udfordringer, som skal løses med programmer for den nationale finanspolitik og bedre integrering af strukturreformer, ved at styrke euroens internationale rolle og endelige gennem effektiv økonomisk styring. Hvad angår det sidste punkt gør EØSU opmærksom på de offentlige udgifter, konkurrenceevnen og de sociale systemer, der er tre områder, hvor ensartede foranstaltninger er vanskeliggjort af, at situationen i medlemsstaterne ikke er den samme.

1.7 Med hensyn til den finansielle styring ser EØSU gerne, at der foretages en gennemgribende revision af den politik, der indtil videre har været bestemmende for markedernes opførsel. De egentlige årsager til den finansielle krise, som blev udløst af subprime-långivningen, der igen var et resultat af den økonomiske krise, er, at der er produkter på markedet, som i bund og grund er usunde. Dette skyldes, at begrebet markedsøkonomi er blevet fortolket forkert. EØSU ønsker ikke at opgive markedsøkonomien, men den skal helt sikkert være styret af regler.

2. Indledning

2.1 I maj 2008 offentliggjorde Kommissionen en meddelelse, hvori den gør status over de første 10 år med Den Økonomiske og Monetære Union (ØMU) og tegner hovedlinjerne i en politisk dagsorden for de næste ti år⁽¹⁾. Dokumentet er offentliggjort i det andet nummer af »European Economy«⁽²⁾ og ledsaget af en analyse (på mere end 300 sider) af de omhandlede områder. EØSU er blandt modtagerne af meddelelsen og takker Kommissionen for at været blevet givet muligheden for at fremkomme med sine synspunkter. Det håber, at dets bemærkninger opfattes som det, de er, nemlig et forsøg på at bidrage konstruktivt til de igangværende overvejelser.

2.2 Analysen er en værdifuld nøgle til forståelsen af de forhold, der beskrives i meddelelsen, og gør det lettere at tolke Kommissionens udtalelser. Der er desuden tale om en økonometrisk og finansiell analyse rettet mod en lille gruppe af eksperter. EØSU har gjort sig bekendt med den og henviser til den i forbindelse med en række spørgsmål, hvor der er behov for uddybning.

2.3 EØSU's bemærkninger til visse punkter i meddelelsen følger den rækkefølge, som disse forekommer i i meddelelsen. EØSU håber, at disse bemærkninger vil være nyttige, og at de vil blive opfattet som et velment bidrag fra de arbejdsmarkedsparter, som udvalget repræsenterer.

3. Meddelelsen: et historisk skridt

3.1 Dokumentet starter med at slå fast, at der med ØMU'en blev sendt »et **meget tydeligt politisk signal** til de europæiske borgere og resten af verden om, at Europa var i stand til at træffe vidtgående beslutninger ...«, og at euroen ti år efter indførelsen er »en **bragende succes**«. **Som de forekommer i meddelelsen** synes konstateringer af denne art **ikke særligt hensigtsmæssige**. Tilfredshedskonstateringer er troværdige efter at være blevet dokumenteret, men virker mod hensigten, når de fra starten forudsættes som værende kendsgerninger. EØSU er i det store og hele enige i indholdet af disse konstateringer, men ville have foretrukket, at de indgik i dokumentet som afsluttende og ikke indledende bemærkninger.

⁽¹⁾ KOM(2008) 238 endelig

⁽²⁾ European Economy 2/2008, EMU@10, *Successes and Challenges after 10 Years of Economic and Monetary Union*, Generaldirektoratet for Økonomiske og Finansielle Anliggender.

3.2 Mindre bombastisk bemærker Kommissionen: **»der [er] dog nogle af de oprindelige forventninger, som [euroen] indtil videre ikke har indfriet«**, og angiver som årsager hertil utilstrækkelig vækst i produktiviteten, globaliseringen, knappe naturressourcer, klimaændringerne og befolkningens aldring, som alle er problemer, der »vil udgøre en yderligere belastning for vore økonomiers evne til at vokse«. Ved første øjekast synes disse konstateringer at fastslå, at der er en forbindelse mellem den socioøkonomiske udvikling på verdensplan og den mangelfulde gennemførelse af euroen, selv om dette helt sikkert ikke er Kommissionens intention.

3.2.1 Længere fremme (s. 7) beklager Kommissionen, at **»Euroen [ofte] [forfatterens anmærkning: af borgerne] benyttes som syndebuk** for dårlige økonomiske resultater, der reelt skyldes en uhensigtsmæssig økonomisk politik på nationalt plan«, hvorved der foretages en rimelig sondring mellem udviklingen i økonomien og forhold vedrørende euroen. Af hensyn til euroen havde det været mere hensigtsmæssigt, hvis Kommissionen havde gjort det klart, at den fælles valuta — ligesom det i større eller mindre udstrækning er tilfældet med de fleste andre valutaer — lider under en **international konjunktur, der har virkninger for den monetære politik**.

3.2.2 De monetære politikker og navnlig politikken vedrørende ØMU'en kan ikke alene løse problemerne med de globale og integrerede markeder, hvor problemer ét sted skaber en dominoeffekt i realtid med virkninger på andre markeder. Markederne uden for Europa har i alt for lang tid forladt sig på en alt for liberal fortolkning af markedsøkonomien i såvel økonomisk som finansiell forstand. I et frit marked er der brug for regler, der fastlægger ufravigelige grænser, og effektiv kontrol, der sikrer, at reglerne overholdes. Europa har i stor udstrækning respekteret disse forudsætninger, men det samme gælder desværre ikke andre steder i verden.

4. De største succeser i de første ti år

4.1 Kommissionen understreger ganske rigtigt, at »Den monetære politik har **cementeret de langsigtede inflationsforventninger** tæt på ECB's definition af prisstabilitet«. Den erkender, at inflationen på det seneste er steget »hovedsagelig som følge af stærkt stigende olie- og råvarepriser«, men forventer en »tilbagevenden til lav inflation ... når først dette eksterne pres er taget af«, hvilket er sket for nylig. Med hensyn til **rentesatserne skyldes de strammere kreditvilkår for husholdningerne og virksomhederne** uroen på de finansielle markeder, men også her forventer Kommissionen »en tilbagevenden til ... mere normale kreditvilkår... om end olie- og råvarepriserne formentlig fortsat vil vise en opadgående tendens ...«.

4.1.1 De allerfleste observatører imødeser en langvarig krise og afholder sig fra at komme med forudsigelser om, hvornår der vil komme et økonomisk opsving, især i de vestlige lande. Det skiftende geopolitiske landskab på verdensplan betyder desværre, at økonomiske prognoser ikke er andet end blot en udveksling af synspunkter. EØSU ønsker at henlede opmærksomheden på et særligt punkt i meddelelsen, idet Kommissionen beklager, at inflationen har forværret kreditvilkårene for husholdningerne og virksomhederne, **men ikke nævner, at husholdningerne ikke kun er kreditmodtagere, men tillige sparer op**, hvorved deres investeringer bidrager til den økonomiske vækst og i sidste ende til at finansiere den offentlige gæld og virksomhederne.

4.1.2 **Renterne på opsparing**, i form af såvel bankindeståender som værdipapirer, **er ikke fulgt med inflationsraten**, og når skatten først er trukket fra, betyder det en betydelig **udhuling af kapitalindtægternes købekraft**, samtidig med at den investerede kapital bliver mindre værd. Imidlertid har de store tab på børserne fået husholdningerne til at søge efter mere sikre investeringer i form af traditionelle opsparinger til trods for den lave rente og kapitalens udhuling.

4.2 EØSU er enig med Kommissionen med hensyn til de fordele, som euroen har bragt med sig: Den reviderede stabilitets- og vækstpagt fra 2005 har fået medlemsstaterne til at vedtage finanspolitikker, der er forenelige med målet om makroøkonomisk stabilitet inden for ØMU'en og dermed fremmet den økonomiske integration og integrationen af markederne og **»fungeret som en stærk katalysator for integrationen på det finansielle marked«**. Der skal dog knyttes en særlig bemærkning til denne integration, som »har styrket euroområdet modstandskraft over for negative eksterne udviklingstendenser«.

4.2.1 Det er rigtigt, at ØMU'en har gjort det muligt at etablere et stærkt, integreret finansielt marked, der helt sikkert er bedre rustet til at modstå negative eksterne udviklingstendenser end en række separate nationale markeder, men man skal huske på, at der med integrationen inden for ØMU'en også følger en tæt **sammenkobling med de globale markeder**. Kommissionen bemærker, at »det igen [ser] ud til, at euroområdet er beskyttet mod de værste følger af den nuværende globale finansielle uro«, men problemerne, og først og fremmest dem der skyldes subprime-lånene, er blevet importeret fra eksterne markeder, og er forårsaget af forhold, som ØMU'en ikke havde noget at gøre med.

4.2.2 Herefter opstår spørgsmålet — som Kommissionen kommer ind på senere i meddelelsen — om **Eurogruppens eksterne indflydelse på ikke kun den økonomiske styring,**

men også i de institutioner, som regulerer de finansielle markeder. Subprime-krisen blev fremkaldt af uheldsmæssig långivning og tvivlsomme værdipapiriseringssystemer, der til dels er ukendte i Europa. Det synes derfor rimeligt at spørge, om skaden ikke kunne have været undgået eller mildnet, hvis **Eurogruppen (eller ECB) som institution havde været repræsenteret i de internationale økonomiske og finansielle organisationer**.

4.2.3 Denne antagelse bestyrkes af de offentlige støtteforanstaltninger og konkurserne i de store amerikanske finanskoncerner med filialer i Europa, som rejser vanskelige spørgsmål om konkurrence og tilsyn. EØSU er i øvrigt ikke alene om denne antagelse. Kommissionen beklager selv manglen på en »stærk stemme i internationale fora«, men nævner ikke og kommenterer slet ikke, hvor meget — eller hvor lidt — Rådet har gjort for **konkret at give Europa en sådan »stærk stemme«**.

4.3 Der er ikke grund til at komme nærmere ind på de »store fordele for de medlemslande, der er i gang med en indhentningsproces«, idet Kommissionen har behandlet spørgsmålet i en tidligere meddelelse⁽¹⁾, som EØSU har afgivet udtalelse om⁽²⁾.

4.4 Euroen **»har ... indtaget pladsen som ... næstvigtigste internationale valuta«**, og en fjerdedel af verdens reserver er i euro. Procentdelen af banklån fra banker i euroområdet til eksterne låntagere ligger på 36 % i forhold til 45 % for lån lydende på USD. Det er imidlertid ikke nok at slå sig til tåls med disse resultater. Den stærke euro, som ifølge alle forudsigelser vil blive endnu stærkere, må anvendes til opnåelse af **konkrete resultater og fordele**, først og fremmest når det gælder **oliepriserne**. Afhængigheden af denne energikilde er noget af det, der lægger en bremse på økonomien i landene i euroområdet og i nogle af dem i særlig alvorlig grad. Prisudsvingene er ikke kun forårsaget af de producerende landes monopolistiske politikker, men skyldes også spekulation og kurssvingninger i dollaren, som ikke længere er en valuta, der er stabil nok til at være pålidelig. Det er tid til at starte overvejelser om en strategi for **angivelse af oliepriserne i euro** i hvert fald ved transaktioner med ØMU-landene. EØSU erkender dog, at dette er forbundet med problemer, hvorfor det skal overvejes nøje. Om det lykkes afhænger under alle omstændigheder ikke udelukkende af euroens stilling, men tillige af Europas samlede forhandlingsstyrke.

⁽¹⁾ Se Meddelelse fra Kommissionen — *EU's økonomi: Oversigt 2006 — Styrkelse af euroområdet: de vigtigste økonomisk-politiske opgaver*, KOM(2006) 714 endelig.

⁽²⁾ Se EØSU's udtalelse om *EU's økonomi: Oversigt 2006 — Styrkelse af euroområdet: de vigtigste økonomisk-politiske opgaver*, EUT C 10 af 15.1.2008, s. 88.

4.5 Kommissionen kommer derefter ind på **økonomisk styring**, som i dag er mulig takket være arbejdet i Eurogruppen, der er blevet mere effektiv som følge af, at den har fået et **fast formandskab**. Det er imidlertid ikke nok med intern valutastyring for at sikre euroens stabilitet og position. De ovennævnte overvejelser understreger behovet for »ekstern styring«, som kun vil være mulig (se pkt. 4.2.2 og 4.4 ovenfor), **hvis Eurogruppen og ECB er repræsenteret som institutioner i de internationale organisationer**, særligt i Den Internationale Valutafond (IMF). Det er ikke længere acceptabelt, at de myndigheder, som overordnet set repræsenterer den fælles valuta, ikke har stemmeret.

5. ØMU'ens resterende udfordringer

5.1 Der er økonomisk tilbagegang i ØMU'en, ligesom det er tilfældet i USA og i andre europæiske lande uden for ØMU'en. Det er en situation, der er fælles for landene i den vestlige verden, og det ville være misvisende at give euroen den direkte eller indirekte skyld herfor. En grundigere analyse viser imidlertid, at der er **»store og vedvarende forskelle på tværs af landene** med hensyn til inflation og enhedslønoms-kostninger«. Kommissionen forklarer dette med allerede velkendte årsager som manglende tilpasningsevne i priserne og lønningerne, begrænset gennemførelse af strukturreformer, ikke fuld markedsintegration, og med at udvekslingen af tjenesteydelser på tværs af grænserne fortsat er underudviklet.

5.1.1 EØSU mener, at udsigterne til indgreb inden for hvert af de ovennævnte områder i høj grad afhænger af medlemsstaterne og arbejdsmarkedets parter. Samtidig opfordrer EØSU Kommissionen til at iværksætte en undersøgelse af, **hvorvidt det vil være muligt på sigt at integrere markederne for varer og tjenesteydelser** i såvel euroområdet som i hele EU. Ser man bort fra principklæringerne, er der en **naturlig grænse for integrationen**, som aldrig kan nedbrydes. På trods af det nødvendige harmoniseringsarbejde og bestræbelserne på at fjerne de konkurrence- og lovgivningsmæssige hindringer vil der altid være nogle sociale, skattemæssige, arbejdsmarkedsrelaterede og sproglige forskelle, der ikke kan udviskes.

5.1.2 Formålet med den ovenfor nævnte undersøgelse bør være at styre Kommissionens og medlemsstaternes arbejde i retning mod fastlæggelse af en politik, der er baseret på **løbende vurdering af omkostningerne/fordelene ved harmonisering**: gennemførelsen af det indre marked og konkurrenceevne må ikke være de eneste mål. Der bør tages hensyn til de sociale og økonomiske virkninger i det enkelte land og det pågældende lands tilpasningsevne.

5.2 Bortset fra inflationen er de andre elementer, der bidrager til den beskedne økonomiske vækst, **kun indirekte påvirket af den monetære politik** og ligger derfor uden for Eurogruppens indgrebsbeføjelser. EØSU finder det derfor urimeligt at give euroen skylden for en **økonomisk situation, som berører lande i euroområdet og lande uden for**. I ingen af de sidstnævnte lande har offentligheden i øvrigt holdt den nationale valuta ansvarlig, hvorimod en stor del af offentligheden i euroområdet holder den fælles valuta ansvarlig.

5.3 I en generelt positiv og optimistisk redegørelse giver et af Kommissionens udsagn (!) anledning til bekymring: »Ud over indfrielsen af de oprindelige forventninger vil ØMU'ens politiske dagsorden for de næste ti år være præget af **nye globale udfordringer, som vil have en forstærkende indvirkning på de svagheder ved ØMU'en**, der er beskrevet ovenfor«. Snarere end »svagheder ved ØMU'en« bør man tale om de konkurrencemæssige udfordringer for landene i euroområdet: erstatning for sektorer i tilbagegang, forskning, innovation, menneskelig kapital samt stigende priser på fødevarer, energi og visse råmaterialer, hvortil føjer sig klimaændringerne, befolkningens aldring og immigration. Problemet er således først og fremmest af økonomisk og social karakter.

5.3.1 Alt dette resulterer i det, der med Kommissionens ord er **»særligt påtrængende politiske udfordringer for euroområdet«**. EØSU er enig i Kommissionens analyse, men mener alligevel, at udsagnet kan tolkes sådan, at de ovenfor nævnte problemer rigtig nok har betydning for ØMU's politikker, men at de skal løses på EU-niveau snarere end af Eurogruppen. Med andre ord er de politikker, der skal udvikles »europæiske«, mens Eurogruppens opgave bør begrænses til direkte (og samordnede) indgreb, der udelukkende har at gøre med monetære spørgsmål, der vedrører euroen.

6. En politisk dagsorden for de næste ti år

6.1 Kommissionen fremlægger programmet under henvisning til følgende: »Selv om erfaringerne med de første ti år med ØMU'en som helhed er meget positive, afslører de dog en række mangler, som der må tages fat på«. Ud over at **konsolidere den makroøkonomiske stabilitet** vil det også være nødvendigt at »øge vækstpotentialet« og velfærd for borgerne, beskytte euroområdets interesser i den globale økonomi og sikre nye EU-medlemslande en »gnidningsløs tilpasning«.

(!) KOM(2008) 238 endelig, ØMU@10: resultater og udfordringer efter 10 år med Den Økonomiske og Monetære Union, afsnittet om ØMU'ens resterende udfordringer forstærkes af de seneste globale tendenser, sidst i afsnit 5.

6.2 For at nå disse mål foreslår Kommissionen en treleddet dagsorden:

- en **intern dagsorden**, der bl.a. sigter mod øget finanspolitisk samordning og overvågning og en bedre integrering af strukturreformer i den overordnede politiske samordning inden for ØMU'en,
- en **ekstern dagsorden**, der sigter på at styrke euroområdet rolle i den globale økonomiske styring,
- en **økonomisk styring**, der er nødvendig for at kunne gennemføre disse to dagsordener.

6.3 Hvad angår **den interne politik**, nævnes der i bund og grund ingen nye principper, men der sættes fokus på tidligere nævnte retningslinjer for en sund styring som f.eks. holdbarheden af de offentlige finanser og en kvalitativ forbedring heraf gennem en rationel anvendelse af udgifterne og skattesystemerne ved at kanalisere disse hen imod vækstfremmende og konkurrenceforbedrende aktiviteter. Derudover nævner Kommissionen behovet for »at udvide overvågningen til at omfatte makroøkonomiske uligevægte« såsom væksten i de løbende underskud og inflationsdivergenser. Kommissionen understreger, at integrationen, især den på finansmarkederne, har medvirket til at konsolidere ØMU, men at den også kan forstærke forskellene mellem de deltagende lande, hvis den ikke ledsages af passende politikker.

6.3.1 EØSU er enig i denne analyse, men gør opmærksom på, at man bør være realistisk eller med andre ord tage højde for det problematiske i at fastsætte principper, som kan håndhæves i praksis.

6.3.2 De **offentlige udgifter** er et afgørende element: Kommissionen anbefaler at fastsætte »hensigtsmæssigt udformede udgiftsregler, der tillader de automatiske stabilisatorer at virke inden for stabilitets- og vækstpagtens grænser, samtidig med at sammensætningen af de offentlige finanser tilpasses økonomiens strukturelle og cykliske behov«. Det er dog vanskeligt i praksis at gennemføre en sådan anbefaling i urolige perioder, hvis længde ikke kan forudsiges. **Inflationstendenserne** har haft stor indflydelse på indkomstfordelingen, lønningerne og investeringerne og i sidste ende **konkurrenceevnen og de sociale sikringssystemer**, men der er stor forskel på, i hvilken grad dette gør sig gældende i de enkelte ØMU-lande. Sammensætningen af det primære underskud varierer fra et land til et andet, handelsbalancen påvirkes i stadig højere grad af lavere energjudgifter, og der er store strukturelle forskelle

mellem pensionssystemerne, som det er vanskeligt at rette op på i normale tider og endnu vanskeligere i unormale tider.

6.3.3 Hvis man skal være realistisk, bør den tilstræbte **konvergens** betragtes som et **mellem- og langsigtet mål**; EØSU er enig i, at der er »et klart behov for at udvide overvågningen til at omfatte makroøkonomiske uligevægte« ved at anvende eksisterende instrumenter, men advarer mod at tage det for givet, at de vil have en effekt på kort sigt.

6.3.4 Hvad angår **kandidatlandene til euroområdet**, har Kommissionen til hensigt at foretage en bredere overvågning af deres økonomiske udvikling, navnlig for så vidt angår de lande, der deltager i valutakursmekanismen (ERM II). Også i dette tilfælde er det ikke et spørgsmål om at indføre nye elementer, men snarere om at forbedre effektiviteten af de eksisterende mekanismer. Der bør ikke herske tvivl om, at i henhold til tiltrædelsestraktaten er tiltrædelse ikke længere fakultativ, når et land opfylder kravene for optagelse i ØMU'en. Den nuværende krise kan desuden forhale opfyldelsen af målsætningerne et stykke tid. Det vigtigste mål om at indføre en fælles mønt i EU kan tale for en vis fleksibilitet i vurderingen af disse målsætninger eller en ajourføring af dem.

6.3.5 Hvad angår **integration af markederne for varer, tjenesteydelser og arbejdskraft**, bemærker Kommissionen, at der stadig findes lovgivningsmæssige hindringer og forskelle i resultatniveauet mellem de enkelte lande. Disse aspekter er i øvrigt ikke specifikke for ØMU-området og bør derfor ses som en del af det bredere EU-billede. Som påpeget i punkt 5.1.1 findes der naturlige grænser for integration, men også **andre økonomiske og sociale begrænsninger** i de enkelte lande. Disse grænser bør medtænkes fra sag til sag, og om nødvendigt accepteres.

6.3.6 Hvad angår **finansmarkederne**, bemærker Kommissionen, at »Euroområdet drager komparativt stor nytte af at fremme den finansielle integration i EU« og at »der kræves en yderligere indsats for at øge effektiviteten og likviditeten på de finansielle markeder i euroområdet«. EØSU bemærker, at Den Europæiske Centralbanks politik på dette område er eksemplarisk og skaber tillid til, at man også i fremtiden vil kunne klare akutte kriser. Konsekvenserne af den amerikanske krise kunne have været meget værre, hvis ikke det havde været for **en politik, der er baseret på beskyttelse af markedernes soliditet og likviditet**. Hvad angår de overvågningsstrukturer, der hverken synes at have taget højde for eller forebygget flere store institutters fallit, afholder EØSU sig i øjeblikket fra at fælde dom i afventning af yderligere oplysninger, som markedet og den offentlige mening har ret til at anmode om.

6.3.6.1 EØSU bemærker under henvisning til det foregående punkt, at den amerikanske krise kan tilskrives utilstrækkelige markedsregler og -overvågning. Paradoksalt nok var **de offentlige myndigheder nødt til at komme den frie markedsøkonomi par excellence til undsætning** for at undgå en katastrofe, hvilket skete ved hjælp af statsstøtte og betydelige tilførsler af likviditet. Dette var et tab for økonomien, det nationale budget og de amerikanske borgere, men især for systemets troværdighed.

6.4 Hvad angår **den eksterne politik**, redegør Kommissionen for et program, der skal **styrke euroområdet internationale rolle** gennem en »strategi, der modsvarer dets valutas internationale status«. Kommissionen gentager desuden, at euroområdet kun bør **»tale med én stemme«** i alle internationale valutaforummer — et ønske, der allerede er blevet givet udtryk for ved mange lejligheder. EØSU understreger igen, at det bakker fuldt op om dagsordenen: det er en **uacceptabel anomali** — både operationelt, men især politisk set — at eurorådets styrende organer ikke kan deltage i de globale valutainstitutioner.

6.4.1 Kommissionen berører modstanden fra »andre lande«, som finder, at EU og euroområdet er overrepræsenteret i internationale organisationer (både med hensyn til antallet af medlemmer og stemmerettigheder). De få og tøvende oplysninger, der er tilgængelige, giver det indtryk, at der findes en sådan modstand, og at presset for at øge repræsentationen fra EU-landenes side — både ØMU-medlemmer og ikke-ØMU-medlemmer — hverken er stærkt eller koordineret. **Eurogruppen bør tale med overbevisende stemme først og fremmest i Rådet.**

6.4.2 For at begrænse modstanden fra tredjelande finder EØSU, at ØMU-landene kunne tage **et vigtigt symbolsk skridt ved at give afkald på deres individuelle stemmerettigheder** og ikke antallet af medlemmer, eftersom euroen som valuta styres af en enkelt myndighed, og **kun denne bør have stemmeret**. Også i denne sammenhæng har arbejdsmarkedets parter krav på oplysninger. Modviljen skyldes helt klart følsomme politiske spørgsmål, men manglen på oplysninger og gennemsigtighed bidrager hverken til at øge accepten af EU eller euroen.

6.5 Kommissionens dokument slutter af med det nok mest vægtige kapitel, hvad angår indhold og konsekvenser, nemlig **»styringen af ØMU'en«**. Der tales om »et stærkt engagement fra alle EU-medlemsstaters side i Økofin-Rådet«, hvad angår den økonomiske politik, om »i højere grad at integrere ØMU-spørgsmål« og en »mere konsekvent approach« inden for Økofin-Rådets kompetenceområde — nemlig makroøkonomisk politik, de finansielle markeder og beskatning.

6.5.1 En sådan approach kan forekomme selvindlysende. EØSU bemærker imidlertid, at der i Økofin-Rådets afgørelser kun sjældent refereres til ØMU'en som en part, der direkte eller indirekte berøres af disse afgørelser. Der er et gensidigt afhængighedsforhold mellem den økonomiske politik og den monetære politik. Euroen er ikke den eneste, men den vigtigste valuta i EU, ikke kun fordi den repræsenterer en hardcore af lande, men også på grund af de tiltrædelsesmuligheder, den frembyder for andre medlemsstater.

6.5.2 Kommissionen spiller en vigtig rolle i styringen af ØMU'en, ikke kun fordi den støtter op om en velfungerende ØMU, men også på grund af sine budgetmæssige og makroøkonomiske overvågningsfunktioner. Kommissionen sætter sig for at styrke og effektivisere sit arbejde og styrke sin rolle i internationale fora. Kommissionen vil få større og mere vidtgående beføjelser med den **nye traktat**, der giver Kommissionen mulighed for både at **»træffe foranstaltninger«**, der gælder ØMU-landenes budgetdisciplin og retningslinjer for den økonomiske politik, og føre tilsyn hermed. I den nye traktats artikel 121 fastsættes desuden, at Kommissionen kan rette advarsler til medlemsstater, hvis deres økonomiske politik afviger fra de overordnede retningslinjer.

6.5.3 EØSU glæder sig over Kommissionens engagement og håber, at Kommissionen med den nye traktat vil kunne varetage sine — både traditionelle og nye — opgaver så effektivt som muligt og med den hermed forbundne anseelse. EØSU håber især, at alle økonomiske og monetære myndigheder tager ved lære af den amerikanske subprime-krise og foretager **en grundig gennemgang af de politikker, der indtil videre har dannet grundlag for aktiviteterne på de finansielle markeder.**

6.5.4 Begivenhederne i USA har forårsaget en **systemisk krise** i hele verden. Europa har indtil videre været hårdt ramt, og yderligere eftervirkninger kan ikke udelukkes. Det ville i høj grad være nyttigt for det makroøkonomiske perspektiv, hvis der tillige foretages en **historisk analyse af krisen fra et mikroøkonomisk perspektiv**. Et sådant tosidet perspektiv ville kunne afsløre de dybereliggende årsager, som har været længe under udvikling.

6.5.5 I USA er der altid blevet **ydet realkreditlån svarende til 100 %** af værdien af den faste ejendom, en værdi, der med de forbundne udgifter stiger betydeligt. Indtil for ca. 20 år siden støttede de fleste lande i Europa sig derimod til forsigtighedsprincippet og i nogle tilfælde banklovgivning, hvorefter der kun blev ydet lån, der svarede til **70-80 % af den samlede værdi**. Årsagen hertil var indlysende: Et eventuelt fald i priserne på fast ejendom ville reducere værdien af sikkerheden.

6.5.6 Ansporet af liberaliseringen af markederne og navnlig den konkurrence, der blev udløst af markedsintegrationen, gik man også i Europa bort fra »70 %-reglen«, uden at det i øvrigt indtil videre har resulteret i alvorlige problemer. Det er imidlertid et faktum, at **»100 %-reglen« er usund af forsigtighedsmæssige og markedsetiske årsager**. Systemet med »lette lån« får alle og enhver til at erhverve fast ejendom. Hvis der senere hen tegner sig konturerne af en krise, udebliver betalingerne fra »svage« låntagere, som igen fører til en situation med **for stor gældsætning generelt**. Finansieringsinstituttet kommer i besiddelse af en belånt ejendom, hvis værdi ofte ikke dækker det finansierede beløb og vælger derfor at sælge, men ved at sætte den pågældende ejendom til salg er finansieringsinstituttet med til at presse priserne på markedet yderligere ned.

6.5.7 **Sammenhængen mellem den økonomiske krise og krisen på markedet for fast ejendom er tydelig**, men når det bliver almindelig praksis at anvende værdipapirisering, »pakker« og subprime-lån, **har det virkninger for hele det finansielle marked og forårsager en systemisk krise** af et omfang, der ikke hidtil er set. Endvidere er der berettiget bekymring for, at dette ikke er enden på historien. Husholdningernes meget store

gældsætning i form af forbrugerkredit og kredittkort skaber frygt for, at en anden boble af uforudsigelige dimensioner vil bryde.

6.5.8 I Europa har de politiske beslutningstagere og de monetære myndigheder gjort en indsats for at afværge en forværring af situationen med **tilførsel af likviditet og opkøb af finansielle institutioner**. Der er tale om en nødsituation, der indebærer **statsstøtte**, og som derfor står i modsætning til doktrinen om liberalisme uden regler og med lidt kontrol.

6.5.9 Det er ikke kun den aktuelle situation, der skal løses, det haster også med at **undersøge krisens egentlige årsager**. Der må være klare regler for udstedelse af realkreditlån og kredittkort, mere effektive tilsynsordninger, der også omfatter den komplekse og ikke særligt gennemsigtige ikke-banksektor, og det skal igen undersøges, hvorvidt en række meget lidt gennemsigtige produkter, hvis art og pålidelighed selv ikke eksperterne formår at udtale sig om, skal være tilgængelige på værdipapirmarkedet. Der er ikke tale om, at vi skal gå bort fra markedsøkonomien, men snarere om, at der skal fastlægges nogle regler herfor.

Bruxelles, den 24. marts 2009

Mario SEPI
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
